

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
Центральноукраїнський державний педагогічний університет
імені Володимира Винниченка

MINISTRY OF EDUCATION AND SCIENCE OF UKRAINE
Centralukrainian Volodymyr Vynnychenko State Pedagogical University

НАУКОВІ ЗАПИСКИ ACADEMIC NOTES

Серія:
Педагогічні науки

Series:
Pedagogical Sciences

Випуск 172 (2018)
Edition 172 (2018)

Кропивницький – КОД– 2018
Kropyvnytskyi – KOD – 2018

UDC 08(477.65):37

N 34

ISBN

ISSN 2415-7988 (Print)

ISSN 2521-1919 (Online)

ICV 2016 = 54.23

N 34

Academic notes / Ed. board: V. F. Cherkasov, V. V. Radul, N. S. Savchenko, etc. – Edition 172. Series: Pedagogical Sciences. – Kropyvnytskyi : «KOD», 2018. – 288 p.

ISBN 978-617-653-054-1

«Academic Notes. Series: Pedagogical Sciences» is included into the List of Scientific Professional Publications of Ukraine, which can publish the results of dissertations for obtaining scientific degrees of Doctor and Candidate of Sciences. Order of the Ministry of Education and Science of Ukraine № 241 of 09/03/2016.

The collection is registered in the international catalogues of periodicals and database Copernicus and Google Scholar.

UDC 08(477.65):37

Reviewers: Marukevich A. A., Doctor of Pedagogical Sciences, Professor;
Khomych L. O., Doctor of Pedagogical Sciences, Professor.

Editorial Board:

Academic editor:

Cherkasov V. F.

– Doctor of Pedagogical Sciences, Professor, Centralukrainian Volodymyr Vynnychenko State Pedagogical University

Assistant of Academic editor:

Savchenko N. S.

– Doctor of Pedagogical Sciences, Professor, Centralukrainian Volodymyr Vynnychenko State Pedagogical University

Executive Secretary:

Grozan S. V.

– Candidate of Pedagogical Sciences, Senior Lecturer of Centralukrainian Volodymyr Vynnychenko State Pedagogical University

Editorial Board:

Abu Hussain J.

– Deputy President of Graduate Studies, Al-Qasemi College, Baka Al Garbiah, Israel

Anisimov M. V.

– Doctor of Pedagogical Sciences, Professor, Centralukrainian Volodymyr Vynnychenko State Pedagogical University

Crothers G.

– Doctor of Pedagogical Sciences, Professor, Centralukrainian Volodymyr Vynnychenko State Pedagogical University

Goktas O.

– Dean of Faculty of Technology, Mugla Sitki Kocman University, Turkey

Kalinichenko N. A.

– Doctor of Pedagogical Sciences, Professor, Centralukrainian Volodymyr Vynnychenko State Pedagogical University

Klim-Klimashevska A.

– Doctor of Pedagogical Sciences, Professor of Natural-humanitarian University of Siedlce, Republic of Poland

Kushnir V. A.

– Doctor of Pedagogical Sciences, Professor, Centralukrainian Volodymyr Vynnychenko State Pedagogical University

Radul O. S.

– Doctor of Pedagogical Sciences, Professor, Centralukrainian Volodymyr Vynnychenko State Pedagogical University

Radul V. V.

– Doctor of Pedagogical Sciences, Professor, Centralukrainian Volodymyr Vynnychenko State Pedagogical University

Rangelova E.

– Doctor of Pedagogical Sciences, Professor, President of the International Association of professors of Slavonic countries, the Republic of Bulgaria

Rastrygina A. M.

– Doctor of Pedagogical Sciences, Professor, Centralukrainian Volodymyr Vynnychenko State Pedagogical University

Sadovyi M. I.

– Doctor of Pedagogical Sciences, Professor, Centralukrainian Volodymyr Vynnychenko State Pedagogical University

Shandruk S. I.

– Doctor of Pedagogical Sciences, Professor, Centralukrainian Volodymyr Vynnychenko State Pedagogical University

Smetanova E.

– PhD, Head of Department of British and American Studies, Faculty of Arts, University of Saints Cyril and Methodius, Trnava, Slovakia

Tkachenko O. M.

– Doctor of Pedagogical Sciences, Professor, Centralukrainian Volodymyr Vynnychenko State

Erdil Ysuf Ziya

– Vice President, Mugla Sitki Kocman University, Turkey

Published by the resolution of the Academic Council of the Centralukrainian Volodymyr Vynnychenko State Pedagogical University (Protocol № 1 of 30.08.2018)

The articles are presented in the authors editing

ISBN 978-617-653-054-1

© Centralukrainian Volodymyr Vynnychenko State Pedagogical University, 2018

© KOD, 2018

UDC 08(477.65):37

N 34

ISBN

ISSN 2415-7988 (Print)

ISSN 2521-1919 (Online)

ICV 2016 = 54.23

N 34

Academic notes / Ed. board: V. F. Cherkasov, V. V. Radul, N. S. Savchenko, etc. – Edition 172. Series: Pedagogical Sciences. – Kropyvnytskyi : «KOD», 2018. – 288 p.

ISBN 978-617-653-054-1

«Academic Notes. Series: Pedagogical Sciences» is included into the List of Scientific Professional Publications of Ukraine, which can publish the results of dissertations for obtaining scientific degrees of Doctor and Candidate of Sciences. Order of the Ministry of Education and Science of Ukraine № 241 of 09/03/2016.

The collection is registered in the international catalogues of periodicals and database Copernicus and Google Scholar.

UDC 08(477.65):37

Reviewers: Marukevich A. A., Doctor of Pedagogical Sciences, Professor;

Khomych L. O., Doctor of Pedagogical Sciences, Professor.

Editorial Board:

Academic editor:

Cherkasov V. F.

– Doctor of Pedagogical Sciences, Professor, Centralukrainian Volodymyr Vynnychenko State Pedagogical University

Assistant of Academic editor:

Savchenko N. S.

– Doctor of Pedagogical Sciences, Professor, Centralukrainian Volodymyr Vynnychenko State Pedagogical University

Executive Secretary:

Grozan S. V.

– Candidate of Pedagogical Sciences, Senior Lecturer of Centralukrainian Volodymyr Vynnychenko State Pedagogical University

Editorial Board:

Abu Hussain J.

– Deputy President of Graduate Studies, Al-Qasemi College, Baka Al Garbiah, Israel

Anisimov M. V.

– Doctor of Pedagogical Sciences, Professor, Centralukrainian Volodymyr Vynnychenko State Pedagogical University

Crothers G.

– Doctor of Pedagogical Sciences, Professor, Centralukrainian Volodymyr Vynnychenko State Pedagogical University

Goktas O.

– Dean of Faculty of Technology, Mugla Sitki Kocman University, Turkey

Kalinichenko N. A.

– Doctor of Pedagogical Sciences, Professor, Centralukrainian Volodymyr Vynnychenko State Pedagogical University

Klim-Klimashevska A.

– Doctor of Pedagogical Sciences, Professor of Natural-humanitarian University of Siedlce, Republic of Poland

Kushnir V. A.

– Doctor of Pedagogical Sciences, Professor, Centralukrainian Volodymyr Vynnychenko State Pedagogical University

Radul O. S.

– Doctor of Pedagogical Sciences, Professor, Centralukrainian Volodymyr Vynnychenko State Pedagogical University

Radul V. V.

– Doctor of Pedagogical Sciences, Professor, Centralukrainian Volodymyr Vynnychenko State Pedagogical University

Rangelova E.

– Doctor of Pedagogical Sciences, Professor, President of the International Association of professors of Slavonic countries, the Republic of Bulgaria

Rastrygina A. M.

– Doctor of Pedagogical Sciences, Professor, Centralukrainian Volodymyr Vynnychenko State Pedagogical University

Sadovyi M. I.

– Doctor of Pedagogical Sciences, Professor, Centralukrainian Volodymyr Vynnychenko State Pedagogical University

Shandruk S. I.

– Doctor of Pedagogical Sciences, Professor, Centralukrainian Volodymyr Vynnychenko State Pedagogical University

Smetanova E.

– PhD, Head of Department of British and American Studies, Faculty of Arts, University of Saints Cyril and Methodius, Trnava, Slovakia

Tkachenko O. M.

– Doctor of Pedagogical Sciences, Professor, Centralukrainian Volodymyr Vynnychenko State

Erdil Ysuf Ziya

– Vice President, Mugla Sitki Kocman University, Turkey

Published by the resolution of the Academic Council of the Centralukrainian Volodymyr Vynnychenko State Pedagogical University (Protocol № 1 of 30.08.2018)

The articles are presented in the authors editing

ISBN 978-617-653-054-1

© Centralukrainian Volodymyr Vynnychenko State Pedagogical University, 2018

© KOD, 2018

ЗМІСТ

КРЕМЕНЬ Василь Григорович ПЕДАГОГІКА ВАСИЛЯ СУХОМЛИНСЬКОГО: ВІДПОВІДІ НА ЗАПИТИ ЧАСУ.....	12
TERENCE J. LOVAT VASIYL SUKHOMLINSKY'S INSPIRATION AND GUIDANCE IN THE AUSTRALIAN VALUES EDUCATION PROGRAM.....	15
Alan COCKERILL EMPATHY, CURIOSITY AND CREATIVITY: THE RELEVANCE OF SUKHOMLINSKY'S LEGACY IN THE 21 ST CENTURY.....	23
Barbel HERRMANN ZUM 100. GEBURTSTAG VON WASSILI ALEXANDROWITSCH SUCHOMLYNSKI.....	30
БЫБЛЮК Мариан ПОЧЕМУ ПОЛЬСКАЯ ПЕДАГОГИЧЕСКАЯ МЫСЛЬ НЕ ОБОГАТИЛАСЬ ТВОРЧЕСТВОМ В. А. СУХОМЛИНСКОГО?.....	35
КОВАЛЬ Петро Миколайович ДУХОВНО-МИСТЕЦЬКА СКЛADOVA ПРОФЕСІЙНОЇ ПІДГОТОВКИ МАЙБУТНІХ ПЕДАГОГІВ У ПРАЦЯХ В. О. СУХОМЛИНСЬКОГО.....	39
КУЧЕРЕНКО Ірина Анатоліївна, МАМЧУР Лідія Іванівна Barbel УРОК ЯК ФУНКЦІЙНА СИСТЕМА НАВЧАННЯ УКРАЇНСЬКОЇ МОВИ: ПЕДАГОГІЧНИЙ ВИМІР В. СУХОМЛИНСЬКОГО.....	43
МІЄР Тетяна Іванівна РОЗГЛЯД ФЕНОМЕНУ «ОСВІТНІЙ ПРОСТІР» У КОНТЕКСТІ ПОЄДНАННЯ РЕЗУЛЬТАТІВ СУЧАСНИХ НАУКОВИХ НАПРАЦЮВАНЬ З ВАГОМОЮ ПЕДАГОГІЧНОЮ СПАДЩИНОЮ МИНУЛОГО.....	48
ГРИНЬОВА Марина Вікторівна, МОРОЗ Анастасія Валеріївна ОРГАНІЗАЦІЯ СПІВПРАЦІ ПЕДАГОГІЧНОГО УНІВЕРСИТЕТУ З ОБ'ЄДНАНОЮ ТЕРИТОРІАЛЬНОЮ ГРОМАДОЮ ПО ЗБЕРЕЖЕННЮ ЛЮДСЬКОГО КАПІТАЛУ.....	53
ОТИЧ Олена Миколаївна ІДЕЇ КОРДОЦЕНТРИЗМУ В. О. СУХОМЛИНСЬКОГО У КОНТЕКСТІ НАЦІОНАЛЬНОЇ БЕЗПЕКИ В ОСВІТНІЙ СФЕРІ.....	57
РАДУЛ Ольга Сергіївна ВИХОВАННЯ ЛЮБОВІ ДО МАЛОЇ БАТЬКІВЩИНИ У ПЕДАГОГІЧНІЙ СПАДЩИНІ ВАСИЛЯ СУХОМЛИНСЬКОГО.....	63
САУХ Петро Юрійович ЖИТТЄДАЙНА СИЛА ІМПЕРАТИВІВ ФІЛОСОФСЬКОГО АЛГОРИТМУ ВИХОВНОЇ СИСТЕМИ В. О. СУХОМЛИНСЬКОГО.....	67
ГРОНА Наталія Вікторівна АКТУАЛІЗАЦІЯ ІДЕЙ В. О. СУХОМЛИНСЬКОГО У ФОРМУВАННІ ТЕКСТОТВОРЧОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ МАЙБУТНЬОГО ВЧИТЕЛЯ ПОЧАТКОВИХ КЛАСІВ... 73	73
БЕЗНОСЮК Олександр Олексійович НАУКОВО-ПЕДАГОГІЧНІ ДОСЛІДЖЕННЯ ВАСИЛЯ СУХОМЛИНСЬКОГО.....	77
АБРАМОВА Оксана Віталіївна, КУЦЕНКО Тетяна Володимирівна ОСМИСЛЮЮЧИ В. СУХОМЛИНСЬКОГО: ТРУДОВЕ НАВЧАННЯ ЯК НАВЧАЛЬНИЙ ПРЕДМЕТ У СУЧАСНІЙ УКРАЇНСЬКІЙ ШКОЛІ.....	81

БОРОВА Валентина Євгенівна РЕАЛІЗАЦІЯ ПЕДАГОГІЧНИХ ІДЕЙ В. СУХОМЛИНСЬКОГО У ДІЯЛЬНІСНОМУ ПІДХОДІ ДО КОРИГУВАННЯ ЗВУКОВОЇ КУЛЬТУРИ МОВЛЕННЯ ДІТЕЙ СТАРШОГО ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ.....	85
ВДОВЕНКО Вікторія Віталіївна ОБДАРОВАНІ ДІТИ: В. О. СУХОМЛИНСЬКИЙ У ДІАЛОЗІ З СУЧАСНІСТЮ.....	89
ДІДИЧ Галина Степанівна ІДЕЇ МУЗИЧНО-ЕСТЕТИЧНОГО ВИХОВАННЯ ПІДРОСТАЮЧОГО ПОКОЛІННЯ В ПЕДАГОГІЧНІЙ СПАДЩИНІ В. О. СУХОМЛИНСЬКОГО.....	92
ЖИГОРА Ірина Валеріївна ТИПИ МОВНИХ ПОМИЛОК В УЧНІВСЬКИХ РОБОТАХ І ШЛЯХИ ЇХНЬОГО УСУНЕННЯ В КОНТЕКСТІ ПОГЛЯДІВ ВАСИЛЯ СУХОМЛИНСЬКОГО.....	97
ГЕРГУЛЬ Світлана Миколаївна ТВОРЧЕ ВИКОРИСТАННЯ СПАДЩИНИ В. О. СУХОМЛИНСЬКОГО У ПРОЦЕСІ ФАХОВОЇ ПІДГОТОВКИ МАЙБУТНІХ УЧИТЕЛІВ-ФІЛОЛОГІВ.....	101
ЄЛДІНОВА Світлана Миколаївна ПРИРОДООХОРОННЕ ВИХОВАННЯ УЧНІВ МОЛОДШИХ КЛАСІВ У ПРАЦЯХ В. О. СУХОМЛИНСЬКОГО.....	105
ІПАДІ Олександр Іванович, ГРОМКО Тетяна Василівна СПЕЦИФІКА ФОРМУВАННЯ ФАХОВОЇ МОВНОКОМУНІКАТИВНОЇ КОМПЕТЕНЦІЇ У СТУДЕНТІВ НЕФІЛОЛОГІЧНИХ СПЕЦІАЛЬНОСТЕЙ (курс «Українська мова за професійним спрямуванням»).....	109
КОЗИР Маргарита Валентинівна, БРЕЧКО Анастасія Олексіївна РОЗВИТОК ЕМОЦІЙНОГО ІНТЕЛЕКТУ МАЙБУТНІХ ПЕДАГОГІВ (НА МАТЕРІАЛІ ТВОРІВ В. О. СУХОМЛИНСЬКОГО).....	114
KRYCHUN Liudmyla Petrivna, HABELKO Olena Mykolayivna PEDAGOGICAL VIEWS OF V. SUKHOMLYNS'KYI AND THE DEVELOPMENT OF CREATIVE PERSONALITY OF STUDENTS IN THE EDUCATIONAL PROCESS OF XXI CENTURY.....	117
КРАВЦОВ Віталій Олександрович, КРАВЦОВА Тетяна Олександрівна ТЕОРІЯ ПРИРОДОВІДПОВІДНОГО ВИХОВАННЯ У ПЕДАГОГІЦІ ВАСИЛЯ СУХОМЛИНСЬКОГО.....	120
ЛЕБІДЬ Інна Юхимівна РОЛЬ ВЧИТЕЛЯ У КОНТЕКСТІ ПЕДАГОГІЧНИХ ІДЕЙ В. СУХОМЛИНСЬКОГО.....	126
ПРОЦ Марта Орестівна ПЕДАГОГИ-НОВАТОРИ КІРОВОГРАДЩИНИ: В. СУХОМЛИНСЬКИЙ ТА ЙОГО ПОСЛІДОВНИКИ.....	130
СЕВАСТЮК Мар'яна Степанівна, МАКАРЕНКО Леся Леонідівна ПІДГОТОВКА МАЙБУТНІХ УЧИТЕЛІВ ПОЧАТКОВОЇ ШКОЛИ ДО ВПРОВАДЖЕННЯ ПЕДАГОГІЧНИХ ІДЕЙ В. О. СУХОМЛИНСЬКОГО В ПРАКТИКУ СУЧАСНОЇ ПОЧАТКОВОЇ ШКОЛИ.....	136
СЕМЕЗ Андрій Анатолійович В. О. СУХОМЛИНСЬКИЙ ПРО ПРИЧИНИ І НАСЛІДКИ МОРАЛЬНИХ ПОРУШЕНЬ МОЛОДШИХ ШКОЛЯРІВ.....	140

ЧИСТЯКОВА Людмила Олександрівна ПРОБЛЕМА ГАРМОНІЇ ВИХОВНИХ ВПЛИВІВ ТРУДОВОГО НАВЧАННЯ У СПАДЩИНІ ВАСИЛЯ СУХОМЛИНСЬКОГО.....	145
ШЕВЧЕНКО Інга Леонідівна, БРОДСЬКИЙ Геннадій Леонідович ВИКОРИСТАННЯ ІДЕЙ В. О. СУХОМЛИНСЬКОГО В ПРОФЕСІЙНІЙ ПІДГОТОВЦІ СУЧАСНОГО ПЕДАГОГА-МУЗИКАНТА.....	149
ШКОЛА Галина Миколаївна МОВНА КАРТИНА СВІТУ ВАСИЛЯ СУХОМЛИНСЬКОГО.....	153
ЯЗЛОВЕЦЬКА Оксана Валентинівна В. О. СУХОМЛИНСЬКИЙ ПРО ФІЗИЧНЕ ВИХОВАННЯ ТА ЗМІЦНЕННЯ ЗДОРОВ'Я УЧНІВ.....	157
ГОНЧАР Людмила Вікторівна СУЧАСНЕ БАЧЕННЯ ПРОБЛЕМИ ВІДПОВІДАЛЬНОГО БАТЬКІВСТВА У ТВОРЧОСТІ В. О. СУХОМЛИНСЬКОГО.....	161
ЗАВІТРЕНКО Долорес Георгіївна, ЗАВІТРЕНКО Артем Миколайович, БЕРЕЗЕНКО Наталія Олегівна ФОРМУВАННЯ У СТАРШОКЛАСНИКІВ ГОТОВНОСТІ ДО ВИБОРУ МАЙБУТНЬОЇ ПРОФЕСІЇ В КОНТЕКСТІ ІДЕЙ В. О. СУХОМЛИНСЬКОГО.....	165
ЄФІМЕНКО Світлана Миколаївна ПЕДАГОГІЧНА ТВОРЧІСТЬ У ТЕОРЕТИКО-ПРАКТИЧНІЙ СПАДЩИНІ В. О. СУХОМЛИНСЬКОГО.....	170
ЛУНГОЛ Ольга Миколаївна, СУХОВІРСЬКА Людмила Павлівна MOTIVATION OF STUDY IN THE PRISM OF MODERNITY THROUGH THE REALIZATION OF VASILY SUKHOMLINSKY WORKS.....	174
ОЗЕРНА Наталія Миколаївна ВИХОВНА СПРЯМОВАНІСТЬ ЛІТЕРАТУРИ ДЛЯ ДІТЕЙ В. О. СУХОМЛИНСЬКОГО.....	178
ПАНЧЕНКО Галина Іванівна ФОРМУВАННЯ ЗДОРОВ'ЯЗБЕРЕЖУВАЛЬНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ МАЙБУТНЬОГО УЧИТЕЛЯ ФІЗИЧНОЇ КУЛЬТУРИ З ОГЛЯДУ НА ІДЕЇ В. О. СУХОМЛИНСЬКОГО.....	182
НІКІТІНА Олена Олександрівна РОЗВИТОК КРИТИЧНОГО МИСЛЕННЯ ЯК ПЕРЕДУМОВА ЯКІСНОЇ ПОЧАТКОВОЇ ОСВІТИ В НОВІЙ УКРАЇНСЬКІЙ ШКОЛІ.....	187
АНДРОСОВА Наталя Миколаївна РЕАЛІЗАЦІЯ ФУНКЦІЙ ПРОФЕСІЙНОГО СТАНДАРТУ У ПІДГОТОВЦІ ВЧИТЕЛЯ ПОЧАТКОВИХ КЛАСІВ ШЛЯХОМ ВИВЧЕННЯ СПАДЩИНИ В. О. СУХОМЛИНСЬКОГО.....	191
БОРИСПОЛЕЦЬ Олена Михайлівна, ПРУС Галина Іванівна, ЯРМАК Олена Вікторівна РОЗВИТОК ТВОРЧОЇ ОСОБИСТОСТІ КРІЗЬ ПРИЗМУ ЗДОБУТКІВ ВАСИЛЯ СУХОМЛИНСЬКОГО.....	195
БІЛОХВОЩЕНКО Світлана Миколаївна, КАЛЬЧУК Марія Іванівна, МАХИНЯ Світлана Іванівна РЕФОРМУВАННЯ ПОЧАТКОВОЇ ШКОЛИ КРІЗЬ ПРИЗМУ ЗДОБУТКІВ ВАСИЛЯ СУХОМЛИНСЬКОГО.....	199

КУШНИР Наталія Сергіївна АСПЕКТИ ОСОБИСТІСНОГО САМОРОЗВИТКУ У КОНТЕКСТІ ДОРОВКУ В. О. СУХОМЛИНСЬКОГО.....	204
ПЕТРУШИНА Лідія Іванівна СПАДЩИНА В. О. СУХОМЛИНСЬКОГО У ВИМІРІ НОВОЇ УКРАЇНСЬКОЇ ШКОЛИ.....	208
ТОЦЬКА Тетяна Петрівна ЯКІ Ж ВИ ЩАСЛИВІ, ДІТИ – ДИТЯЧИЙ СВІТ У ХУДОЖНІХ ТВОРАХ ВАСИЛЯ СУХОМЛИНСЬКОГО.....	210
ХОМУК Інга Петрівна КАЗКИ ТА ОПОВІДАННЯ ВАСИЛЯ СУХОМЛИНСЬКОГО ТА ЇХНЄ ВИКОРИСТАННЯ У ПРОЦЕСІ ВИХОВАННЯ УЧНІВ ЗАСОБАМИ ХУДОЖНЬОГО СЛОВА.....	215
КОШЛЯК Михайло Анатолійович СТАНОВЛЕННЯ ЗРІЛОСТІ МАЙБУТНЬОГО ВЧИТЕЛЯ В КОНТЕКСТІ ПЕДАГОГІЧНОЇ СПАДЩИНИ В. СУХОМЛИНСЬКОГО.....	218
ПРОЦЕНКО Євгеній Анатолійович, САДОВИЙ Микола Ілліч ПРО СПІВВІДНОШЕННЯ МОРАЛЬНО-ОСОБИСТІСНИХ ХАРАКТЕРИСТИК І. Є. ТАММА ТА В. О. СУХОМЛИНСЬКОГО.....	223
БИРКА Маріан Філаретович ІКТ КОМПЕТЕНЦІЯ ВЧИТЕЛЯ ІНФОРМАТИКИ: КОНЦЕПЦІЯ СТРУКТУРИ ТА ЗМІСТУ.....	228
КАПІТАН Тетяна Анатоліївна РОЛЬ ПІСНІ В ПРОЦЕСІ НАВЧАННЯ АНГЛІЙСЬКОЇ МОВИ.....	236
ДЕМЧЕНКО Юлія Миколаївна «УРОК МИСЛЕННЯ» В ДИДАКТИЧНІЙ СИСТЕМІ В. О. СУХОМЛИНСЬКОГО.....	239
КІНДЕЙ Леся Григорівна СУЧАСНІ ПІДХОДИ ДО ВИКОРИСТАННЯ ПЕДАГОГІЧНИХ ЗДОБУТКІВ ВАСИЛЯ СУХОМЛИНСЬКОГО В ПРОЦЕСІ НАВЧАННЯ УКРАЇНСЬКОЇ МОВИ МОЛОДШИХ ШКОЛЯРІВ.....	243
ГОРСЬКА Олена Олександрівна РІДНА МОВА ЯК ЗАСІБ ФОРМУВАННЯ ПАТРІОТИЗМУ МОЛОДШИХ ШКОЛЯРІВ.....	249
КОРНІЄНКО Світлана Іванівна ПРОБЛЕМА ФОРМУВАННЯ ЛЮДИНИ НОВОГО ТИПУ З ПОЧУТТЯМ НАЦІОНАЛЬНОЇ ГІДНОСТІ.....	254
АНОТАЦІЇ.....	258

викладання сучасної української мови у вищій школі.

INFORMATION ABOUT THE AUTHORS

ILIADI Alexandr Ivanovich – Doctor of Philological Sciences, head of the Department of Methodology of Preschool and Elementary School Education (Volodymyr Vynnychenko Centralukrainian Pedagogical University).

Circle of scientific interests: psycholinguistic aspects of foreign languages teaching, problems of

communication strategy skills formation.

HROMKO Tetiana Vasylivna – Candidate of Philological Sciences, Assistant Professor of the Department of Ukrainian language (Volodymyr Vynnychenko Centralukrainian Pedagogical University).

Circle of scientific interests: problems of teaching of modern Ukrainian Language in university.

Дата надходження рукопису 19. 09. 2018 р.

Рецензент – д.п.н. професор О. С. Радул

УДК 378:373.3/5.091.12:159.942]:821.161.2

КОЗИР Маргарита Валентинівна –

кандидат педагогічних наук,
доцент кафедри теорії та історії педагогіки

Педагогічного інституту

Київського університету імені Бориса Грінченка

ORCID iD: 0000-0001-8402-2589

e-mail: m.kozyr@kubg.edu.ua

БРЕЧКО Анастасія Олексіївна –

студентка III курсу освітньої програми «Українська філологія»

Інституту філології Київського університету імені Бориса Грінченка

ORCID iD: 0000-0001-9644-4754

e-mail: brechkooa@gmail.com

РОЗВИТОК ЕМОЦІЙНОГО ІНТЕЛЕКТУ МАЙБУТНІХ ПЕДАГОГІВ (НА МАТЕРІАЛІ ТВОРІВ В. О. СУХОМЛИНСЬКОГО)

Постановка та обґрунтування поставленої проблеми. Стрімкий розвиток технологій значно вплинув на суспільство та зокрема на психологію кожного індивіда, який знаходиться у цьому суспільстві. Найбільшого впливу зазнала дитяча психіка. Технологічний прорив призвів до виникнення нового покоління – покоління міленіумів, або відоме ще як «покоління Z», яке детально описав Джон Полфрі та Урс Гасер у праці «Born Digital. Understanding the first generation of digital natives» [3].

Оскільки сучасні діти зростають у суспільстві глобалізації, постмодернізму та інформаційних війн, то їх мозок природньо захищається від великого об'єму інформації, в результаті чого виникають новоутворення й абсолютно змінюється спосіб мислення.

Особливостями цього покоління можна назвати такі, як:

1. Багатозадачність та вміння робити усе швидко, але одночасне невміння концентруватись на чомусь конкретному та заглибитись у щось.
2. Креативність і творчість у виконанні складних завдань.
3. «Кліпове мислення», наслідками якого є сприйняття людиною світу не цілісно, а як послідовність майже не пов'язаних між собою подій.
4. Ослаблення почуття співпереживання, відповідальності.

5. Піддатливість до маніпуляцій і впливу тощо.

Щоденні новини про вбивства, насилля, грабування та війни підвищують чутливість до переживань інших, проте ці переживання є лише короточасними, адже починають сприйматись, як повсякденна рутинна.

Більше того, сучасні діти заплутались у вираженні власних емоцій, адже відтепер можна просто надіслати «смайлики» замість живого сміху, сліз, тривоги чи страху.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Американські дослідження засвідчують, що у сучасних дітей абсолютно нерозвинений емоційний інтелект. У 1990 році психологи Джон Маєр та Пітер Саловей уперше сформулювали поняття «емоційний інтелект», а їхнє дослідження продовжив Данієл Гоулмац. Відповідно до цього, емоційний інтелект – це здатність усвідомлювати власні почуття і емоції та керувати ними. [1]

Оскільки діти покоління Z не вміють контролювати, виявляти та визначати власні емоції, то навіть була розроблена спеціальна програма SEL («соціального й емоційного навчання»), яку пропонують дітям у десятках тисяч шкіл по всьому світу. Серед завдань навчального плану програми – навчити розпізнавати власні емоції, усвідомлювати, до яких дій вони спонукають, аналізувати невербальні знаки того, як хтось себе почуває,

Олександрович вважав однією із закономірностей виховання, і без цієї закономірності ані педагог не любитиме дітей, ані вони не любитимуть його: «Якщо весь час, протягом якого вчитель перебуває разом зі своїми вихованцями, вважати одним цілим, то дві третини його має бути невимушеним, товариським, дружнім спілкуванням, в якому діти забувають, що вони – вихованці, а вчитель – їхній вихователь. Це спілкування мусить проїмати діяльність, не зв'язану з навчанням, засвоєнням матеріалу, оцінками, успішністю... Саме це спілкування і є невичерпним джерелом життєрадісного світосприймання, джерелом тієї радості, яка назавжди залишає відбиток в емоційній пам'яті вчителя...» [6, с. 297].

Ми близькі до думки, що цією розгадкою є так звані «Килимкові читання» – форма нестандартного уроку, яка є необхідною для сучасної школи в умовах стрімкого розвитку інформаційного суспільства, і передбачена переважно для молодших класів, хоча можлива адаптація як для учнів основної, так і для учнів старшої школи. Проведення уроку відбувається власне на килимку у класі чи на природі, коли усі учні сидять у колі разом із педагогом, що є обов'язковим моментом. Формат кола є найбільш сприятливим для такого уроку, бо він дозволяє дітям бачити одне одного, учитися «зчитувати» емоції інших, психологічно зближує дітей та педагога. Варто наголосити саме на слові «педагог», адже: «Кожен педагог – завжди учитель, але не кожен учитель завжди є педагогом». Як свідчить практика, спочатку діти сидять у більш широкому колі, тоді як до кінця уроку дітям хочеться зблизитись у вужче коло. Доцільно використовувати улюблені іграшки дітей. Більше того, рекомендується зробити ігрову зону ззовні кола, де діти зможуть погратись чи помалювати, у випадку, якщо їм набридне слухати читача. Така атмосфера надає дітям комфорту та відчуття захищеності, що відповідно дозволяє їм відкрити власний внутрішній світ та поділитись емоційними переживаннями.

Кожен із учнів по черзі зачитує літературний чи авторський твір або уривок. Також це сприятлива форма для ланцюжкового читання з коментарями. Твори може читати безпосередньо вчитель. Після читання діти мають обговорити твір: чи зрозуміли вони його, чи було подібне в їхньому житті, які емоції викликало почуте? Після висловлення одного учня про власні емоції, доцільно спитати, чи такі ж емоції виникли й в інших, це в свою чергу продемонструє дітям важливий урок – кожна людина може сприймати одну й ту ж інформацію не так, як інша, але усі почуття заслуговують на повагу й

не можуть бути осудженими.

Ідея проведення «Килимкових читань» виникла в процесі започаткування студентської ініціативи – Проекту «Дитяча усмішка», присвяченого студентами-філологами Інституту філології Київського університету імені Бориса Грінченка до 100-річчя В. О. Сухомлинського. У вересні 2017 року на заняттях з педагогіки студентам було запропоновано ознайомитися з літературною спадщиною видатного педагога. Саме тоді й було висунуто пропозицію спробувати осучаснити деякі з його творів з метою їх наближення до розуміння сучасними дітьми із збереженням авторського задуму і зустрітися з молодшими школярами у невимушеній атмосфері для перевірки якості впливу осучаснених казок і оповідань на емоційний світ дитини. Для апробації експерименту було обрано 3-А клас школи I-III ступенів №231 Оболонського району м. Києва (класний керівник – Терещенко Олена Іванівна, звання «Старший вчитель», «Вчитель-методист», «Вихователь-методист»). Діти обраного класу вже два роки опрацьовують оповідання В. О. Сухомлинського: під керівництвом Олени Іванівни в практику освітнього процесу введено читачькі щоденники, в яких учням пропонується визначити тему і мету прочитаного твору Василя Олександровича, зазначити «хто або що найбільше вразило під час прочитання», а також візуалізувати сюжетну лінію, намалювавши супровідний малюнок.

Студентами-філологами було розроблено конспект бінарного уроку з української мови на матеріалі творів Василя Олександровича Сухомлинського, а також зроблено спробу провести звичайні «Килимкові читання» на базі класу, а згодом – Перші університетські «Килимкові читання» на базі Університету Грінченка, присвячені Всесвітньому Дню матері.

Висновки та перспективи розвідок напряду. Таким чином, можемо дійти висновку, що педагогічна спадщина В. О. Сухомлинського є актуальною для будь-якого покоління, адже він вчив, що педагог має проникати у сутність дитини, вчити її бути людиною, давати ніжність та опіку, «чути» емоції власні та оточуючих. Це власне те, чого не вистачає дітям покоління Z. Прекрасною формою для такого виховання і спілкування є «килимкові читання». Ця форма допомагає педагогу і дітям розвивати емоційний інтелект, пристосовуючись і адаптуючись до життя в умовах інформаційного суспільства та відкриваючи новий простір для розвитку й самоствердження. Розвиток емоційного інтелекту прищеплює самоусвідомлення, самоконтроль, співчуття, мистецтво слухати,

вирішувати конфлікти і співпрацювати. Вважаємо за потрібне у подальшому зробити спробу адаптувати дану форму аудиторних занять із майбутніми педагогами в умовах закладу вищої освіти.

СПИСОК ДЖЕРЕЛ

1. Гоулман Д. Емоційний інтелект / Деніел Гоулман; пер. 3 англ. С. -Л. Гумецької. - Х.: Віват, 2018. - 512 с.
2. Історія розвитку дослідження емоційного інтелекту. Режим доступу: <https://www.empatia.pro/istoriya-vynykennnya-ei-ta-empatiyi/>
3. Палфрі Дж., Гассер У. Дети цифровой эры / [пер. с англ. Н. Яцюк] - Москва: Эксмо, 2011. - 284 с.
4. Сухомлинский В. А. Сердце отдаю детям. - К.: Рад.школа, 1972. - 244 с
5. Сухомлинський В. О. Стежка до квітучого саду. // Літературна Україна. - 26. IX.1969.
6. Сухомлинський В. О. Як любити дітей. Вибрані твори. В 5-ти т. Т. 5. Статті. - К., «Рад.школа», 1977. - С. 292 -308.

REFERENCES

1. Houlman, D. (2018). *Emotsiyni intelekt*. [Emotional intelligence]. Harkiv.
2. *Istoriia rozvytku doslidzhennia emotsiynoho intelektu*. [History of the development of the study of emotional intelligence]. Rezhym dostupu: <https://www.empatia.pro/istoriya-vynykennnya-ei-ta-empatiyi/>
3. Palfry, Dzh., Hasser, U. (2011). *Dety tsyfrovoy ery* [Children of the Digital Age] / Palfry Dzhon, Hasser Urs; [per. S nhl.. N. Yatsiuk]. Moskva.
4. Sukhomlynskyi, V. A. (1972). *Serdtsie otidaiu detiam*. [I give my heart to children]. Kyiv.

УДК 373.5.015.31

PEDAGOGICAL VIEWS OF V. SUKHOMLYNS'KYI AND THE DEVELOPMENT OF CREATIVE PERSONALITY OF STUDENTS IN THE EDUCATIONAL PROCESS OF XXI CENTURY

Modern changes in the Ukrainian school have raised the problem of forming the competence of a student of a comprehensive educational institution. One of the key competencies of students now is the need to study throughout their lives. How is it related to the

5. Sukhomlynskyi, V. O. (1969). *Stezhka do kvituchoho sadu*. [The path to the flowering garden]. Kyiv.

6. Sukhomlynskyi, V. O. (1977). *Yak lubyty ditey*. [How to love children.]. Kyiv.

ВІДОМОСТІ ПРО АВТОРІВ

КОЗИР Маргарита Валентинівна – кандидат педагогічних наук, доцент кафедри теорії та історії педагогіки Педагогічного інституту Київського університету імені Бориса Грінченка.

Наукові інтереси: педагогіка вищої школи, інформаційна педагогіка, емоційний інтелект, «педагогіка серця» Василя Сухомлинського.

БРЕЧКО Анастасія Олексіївна – студентка III курсу освітньої програми «Українська філологія» Інституту філології Київського університету імені Бориса Грінченка.

Наукові інтереси: розвиток емоційного інтелекту, лінгводидактика, літературна спадщина Василя Сухомлинського.

INFORMATION ABOUT THE AUTHORS

KOZYR Marharyta Valentynivna - Ph.D., Assistant Professor of Theory and History of Education Borys Hrinchenko Kyiv University

Circle of scientific interests: higher education pedagogy, information pedagogy, emotional intelligence, «pedagogy of the heart» by Vasyl Sukhomlynsky.

BRECHKO Anastasiya Oleksiivna - Student of the 3rd year of the Educational Program «Ukrainian Philology» at the Institute of Philology of the Boris Hrinchenko Kiev University.

Circle of scientific interests: the development of emotional intelligence, linguodidactics, the literary heritage of Vasil Sukhomlynsky.

Дата надходження рукопису 21. 08. 2018 р.
Рецензент – д. п. н., професор В. В. Радул

KRYCHUN Liudmyla Petrivna

The Dean of the faculty of Philology and Journalism, Ph.D., Associate Professor

Department of the Ukrainian Language

Centralukrainian Volodymyr Vynnychenko State Pedagogical University
e-mail: krychunl@gmail.com

HABELKO Olena Mykolayivna

Ph.D., Associate Professor

Department of Linguodidactics and Foreign Languages

Centralukrainian Volodymyr Vynnychenko State Pedagogical University
e-mail: Lena_Gabelko@i.ua

student's creative thinking? If a student can apply acquired knowledge in practice, he will understand that with time such knowledge is not enough for him and he will continue his education. At the same time, he will try to find some creative approach to studying.

Наукове видання

НАУКОВІ ЗАПИСКИ

Серія:

Педагогічні науки

Випуск 172 (2018)

Свідоцтво про державну реєстрацію
друкованого засобу масової інформації
Серія KB № 15526-4098P від 19.06.2009 р.
«Наукові записки. Серія: Педагогічні науки»

Технічний редактор Лисенко В.Ф.

СВІДОЦТВО ПРО ВНЕСЕННЯ СУБ'ЄКТА ВИДАВНИЧОЇ СПРАВИ
ДО ДЕРЖАВНОГО РЕЄСТРУ ВИДАВЦІВ,
ВИГОТІВНИКІВ І РОЗПОВСЮДЖУВАЧІВ ВИДАВНИЧОЇ ПРОДУКЦІЇ
Серія ДК № 1537 від 22.10.2003 р.

Підписано до друку 26.09.2018 р.
Формат 60x84 ¹/₁₆. Папір офсетний. Друк різнограф.
Ум. др. арк. 33,48. Тираж 300. Замовлення № 840.

Видавництво ТОВ «КОД»
25009, м. Кропивницький, вул. Соборна, 7а, тел./факс (0522) 322-326
Свідоцтво державного комітету інформаційної політики:
серія ДК № 995 від 24.07.2002 року.

Видавець і виготовлювач СПД ФО Лисенко В. Ф.
25029, м. Кропивницький, вул. Пацаєва, 14, корп. 1, кв. 101
Свідоцтво суб'єкта видавничої справи ДК № 3904 від 22.10.2010
тел.: (0522) 322-326

